

BLÅVINGE

Puktörneblåvinge från
ovansidan.

Foto: Martin Sjö Dahl

Lever i symbios med myror

I Sverige finns tjugo arter blåvingar varav ett tiotal arter är mer eller mindre lika varandra för ett otränat öga. För att säkert kunna bestämma en blåvinge till art behöver man ofta se dess vingundersidor. Det gör man bara när den sitter stilla. God hjälp vid artbestämningen får man också av när på sommaren blåvingen flyger. Flera av arterna har en kort flygtid och en del flyger på försommaren medan andra flyger under högsommaren.

I det öppna odlingslandskapet är det fyra arter som man har god chans att stöta på: puktörne-, ängs- och silverblåvinge förekommer i hela Götaland och Svealand medan klöverblåvinge är lokalt vanlig i södra Svealand och östra Götaland. I betesmarker tillkommer ytterligare en handfull arter med liknande ekologi, men de berörs inte närmare här. Många blåvingar lever under larvstadiet i en fascinerande symbios med myror. Genom körtlar på larvens rygg sida utsöndras en sockerrik lösning som är mycket begärlig för myror. I gengäld skyddar myrorna fjärilslarven från fiender.

Lägger ägg på klöver

Larverna av de flesta blåvingar använder olika baljväxter som värdväxter. Baljväxter är även populära att suga nektar ur och blåvingar kan därför ses i snart sagt alla miljöer där baljväxter finns i riklig mängd. Exempel på vanliga baljväxter som uppskattas av blåvingar är rödklöver, käringtand, getvåppling, vitklöver, gulvial, blålusern och kråkvicker. Särskilt blåvingehannar tillbringar mycket tid med att flyga omkring. Under varma dagar kan det vara hopplöst att följa efter en blåvinge, eftersom de aldrig tycks vilja sätta sig så att man får se vingundersidorna.

Torra marker, gärna med inslag av störda markskikt, ger speciellt goda förutsättningar för blåvingar. Betesmarker på rullstensåsar, mindre grustäkter och vägkanter är exempel på särskilt lämpliga miljöer.

Eftersom blåvingar är små finns de i huvudsak i vindskyddade miljöer, men de fyra arter som omnämns här ses dock regelbundet på blomrika skydds zoner och åkerholmar i slättbygden. Kråkvicker och käringtand är blommor som lockar.

Ängs-, silver- och puktörneblåvingen övervintrar alla i larvstadiet. På våren åter larverna av värdväxten fram till förpuppningen. I slutet av maj eller början av juni kläcks pupporna, ofta ungefär samtidigt med klöverblåvingen som övervintrat som puppa.

Foto: Martin Sjö Dahl

Puktörneblåvinge från
undersidan.

På latin heter puktörneblåvinge *Polyommatus icarus*, ängsblåvinge, *P. semiargus*, silverblåvinge, *P. amandus* och klöverblåvinge, *Glaucopsyche alexis*.

Foto: Johan Wallander

Hane av silverblåvinge. Honan är brun på ovasidan.

Foto: Peter Schmidt

Silverblåvinge sedd från undersidan i en blomma av kärringtand.

Foto: Johan Wallander

Klöverblåvinge.

Hanarna kläcks någon dag tidigare än honorna. Hanarna patrullerar sedan sina revir på jakt efter nykläckta och parningsvilliga honor. Honan visar tydligt om hon redan är parad genom att böja upp bakkroppen. Äggen läggs ett och ett på översidorna av blad eller i blomställningen på värdväxten. Puktörneblåvingen har en mycket snabb ägg- och larvutveckling och kan därför hinna med två (eller till och med tre) generationer under en sommar. De ägg som läggs av puktörneblåvingar i maj utvecklas till färdiga fjärilar redan i mitten av juli. Under varma och långa somrar kan ibland ytterligare en flygande generation puktörneblåvinge ses i oktober. Övriga blåvingar har en långsammare utveckling och hinner därför bara med en generation per år.

Inte hotad men minskande

Ingen av de fyra här nämnda blåvingarna anses vara hotade idag. Klöverblåvingen har dock ett ganska litet utbredningsområde i Sverige, främst i östra Götaland och södra Svealand. Flera andra arter av blåvinge tillhör våra mest hotade dagfjärilsarter. Att ängs- och beteshävd sedan länge upphört i varma skogs- och mellanbygder har inneburit att ett flertal blåvingearter minskat kraftigt. Idag har de sina fåtaliga förekomster i exempelvis vägkanter och kraftledningsgator.

Arterna hotas av:

- tidigt avslagning av vägkanter där värdväxter förekommer
- tidigt betessläpp och hårt bete som innebär att ägg och larver inte kan utvecklas till färdiga fjärilar
- långt gången igenväxning av betesmarker och ängar i skogsbygd.

DU KAN HJÄLPA BLÅVINGEN

Baljväxter, som är nektar- och värdväxter för många blåvingar, är också viktiga för andra fjärilar och övriga insekter. Blomrika miljöer etableras med fördel i solexponerade och vindskyddade lägen.

På åkern

- Skapa blomrika områden på dina skydds-zoner, i fälthörn och andra svårbrukade delar av åkern. Baljväxter och cikoria är lämpliga arter. Årlig skörd förlänger de blomrika områdenas livslängd väsentligt, eftersom ansamling av förna är negativt för örterna.
- Låt några remsor i klöver- och luservallar förbli oskördade.

I betesmarker och randzoner

- Skapa en äng där du bor och skörda den årligen i augusti.
- Släpp djuren sent i hagar med mycket kärringtand, skogsklöver och vicker.
- Ha betesfria år i hagar med mycket kärringtand, skogsklöver och vicker.
- Slå blomrika vägkanter sent under växtsäsongen.
- Slå bara vägens ena vägkant! På så sätt finns det alltid en vägkant som blommar åt gången och antalet trafikdödade fjärilar minskar.

I gårdsmiljön

- Anlägg fjärilsrabatter i trädgården med lavendel, mynta, hampflockel, gullris, vitlysing, kärleksört, timjan och röd solhatt.

Läs mer på Jordbruksverket.se/fjarilar.

Text: Petter Haldén, Hushållningssällskapet. Faktagranskning: Bo Söderström, Aurora Natur Hb.